

המשפחה שבה כל הורה אהב ילד אחר

בית אחד, שני אחים, וברכה אחת שנראתה כאילו יש רק עותק אחד ממנה. מי שמפסיק לחלק את האנשים סביבו לזוכים ומפסידים מגלה שהוא מקבל בחזרה את שניהם.

בראשית כ"ה, י"ט – כ"ח, ט' · פרשה 6 מתוך 54

מה קורה בפרשה

יצחק ורבקה מחכים עשרים שנה לילדים. כשהיא סוף סוף הרה, ההיריון עצמו קשה עד שהיא אומרת **"למה זה אנוכי"**. התשובה שהיא מקבלת מציבה את הטון לכל הפרשה: **"שני גויים בבטן... ורב יעבוד צעיר"**. עשיו נולד ראשון, יעקב אוחז בעקבו. הם גדלים שונים לחלוטין: עשיו איש שדה וציד, יעקב **"איש תם יושב אוהלים"**. ואז מגיע הפסוק שמסביר את כל מה שיקרה בהמשך: **"ויהאב יצחק את עשיו כי ציד בפיו, ורבקה אוהבת את יעקב"**. שני הורים, שני ילדים, וכל אחד לקח לעצמו אחד. עשיו מוכר את הבכורה בנזיד עדשים ברגע של רעב. שנים אחר כך, כשיצחק זקן ועיוור ומבקש להעניק את הברכה, רבקה מארגנת את התחפושת. יעקב נכנס בעורות גדיים, מקבל את הברכה, ויוצא. ואז נכנס עשיו – ומשמיע את הצעקה הקשה ביותר בספר בראשית.

יִצְחָק צִעָקָה גְּדֹלָה וּמָרָה עַד מָאֵד, וַיֹּאמֶר לְאֶבְיוֹ: בְּרַכְנִי גַם אֲנִי, אָבִי!

בראשית כ"ז, ל"ד · עשיו, רגע אחרי שהבין

שלוש נקודות

- אל תעדיף ילד אחד על אחיו.** החוק הזה יוצא ישירות מהסיפור הזה, וימשך אל הדור הבא עם יוסף ואחיו. אין נזק שקט יותר, וארוך טווח יותר, מהעדפה שההורים בטוחים שאיש לא הבחין בה.
- אל תסגור עסקה עם מי שרעב.** "מכרה כיום את בכורתך לי" נאמר בדיוק ברגע שעשיו חוזר עייף מהשדה. חוזה שנחתם בנקודת החולשה של הצד השני עשוי להיות חוקי – ועדיין להרעיל שני דורות.
- מי שחופר בארות, ימשיך לחפור.** יצחק חופר באר, פלשתים סותמים; חופר שוב, רבים איתו; חופר בשלישית וקורא לה **"רחובות"**. ההתמדה השקטה הזאת היא כל מה שהכתוב מספר עליו – וזה הספיק.

יעקב · הברכה שנלקחה מהדלת האחורית

עיון

היא הייתה מיעדת לו מלכתחילה. הוא בכל זאת בחר לקחת אותה בעורות של מישהו אחר.

כדאי לזכור: עוד לפני הלידה נאמר במפורש **"ורב יעבוד צעיר"**. הברכה הייתה שייכת ליעקב. הוא גם קנה את הבכורה כדון, במחיר שעשיו הסכים לו. מבחינה משפטית – הכול תקין.

ובכל זאת, הוא נכנס לחדר של אביו העיוור, מחופש, ואומר את המשפט שכל הפרשנות מתפתלת סביבו: **"אנוכי עשיו בכורך"**. הוא לא לקח את מה שמגיע לו בדלת. הוא נכנס מהחלון.

התורה לא נזפת ביעקב במילה אחת. היא פשוט מראה, בסבלנות אינסופית, שמי שמשיג משהו בעקיפין – **מקבל את הדבר עצמו, ולא מקבל אותו**. הוא היה מבורך, גולה, מיוחד, ונרדף. עשרים ושתיים שנה לקח לו לחזור לארץ, ובלילה שלפני הפגישה עם עשיו הוא עדיין נאבק.

מושגים בפרשה

"ורב יעבוד צעיר"

אחד הפסוקים העמומים בתורה: בעברית מקראית אפשר לקרוא אותו בשני הכיוונים – הגדול יעבוד את הצעיר, או הצעיר את הגדול.

הבאות של יצחק

יצחק הוא האב היחיד שלא נדד למרחקים ולא ניהל מלחמות. כל מה שמסופר עליו הוא שחפר מחדש את בארות אביו, וקרא להן באותם שמות.

נזיד העדשים

עשיו חוזר מהשדה מותש ומבקש "מן האדום האדום הזה". חז"ל קישרו את מאכל האבלים הזה ליום שבו נפטר אברהם.

בראשית רבה · "הקול קול יעקב"

בגמרא

היו כאן שני כישרונות אמיתיים לגמרי – שנאלצו להתחרות על ברכה אחת.

יצחק ממשש את בנו ואומר את המשפט המפורסם: **"הקול קול יעקב, והידיים ידי עשיו"**. חז"ל קראו את זה כמפתח לשני האחים: ליעקב יש קול – שפה, מחשבה, לימוד; לעשיו יש ידיים – כוח, פעולה, שדה. שני דברים אמיתיים. שניהם נחוצים.

והטרגדיה של הבית הזה היא לא שאחד היה טוב והשני רע. היא שהם הועמדו זה מול זה על אותה ברכה, כאילו יש במשפחה מקום אחד. ולכן הצעקה של עשיו היא לא "למה נתת לו". היא **"הברכה אחת היא לך, אבי? ברכני גם אני"**. הוא לא ביקש את שלו בחזרה – הוא ביקש שיהיה מספיק.

ומה יוצא לנו מזה: בכל בית ובכל צוות יש "מטבע" אחד שבו מודדים הצלחה – ציונים, מכירות, שקט. וכל מי שלא מצטיין באותו מטבע מרגיש שהוא לא נספר, גם אם הוא מצטיין במשהו אחר לגמרי. **ברגע שמפסיקים למדוד את כולם באותה סרגל, מגלים שיש די והותר ברכות לחלק.** ומי שמקבל הכרה במטבע שלו מפסיק להילחם באחיו – כי אין על מה.

הבעל שם טוב · הילד והחליל

סיפור

הוא הוציא חליל רועים באמצע נעילה, וכל התפילות עלו איתו.

מסופר שביום כיפור אחד היה הבעל שם טוב מוטרד מאוד. הוא הרגיש שהתפילות תקועות. בבית הכנסת ישב ילד רועים פשוט, שלא ידע קרוא וכתוב, ובכיסו חליל שרגיל היה לנגן בו בשדה.

לאורך כל היום ביקש הילד מאביו רשות לנגן, והאב מנע ממנו. לקראת נעילה כבר לא היה יכול להתאפק: **הוציא את החליל והשמיע שריקה אחת ארוכה בתוך בית הכנסת.** הקהל נחרד. האב נבהל.

זה בדיוק מה שהחמיץ הבית של יצחק ורבקה. עשיו לא היה יושב אוהלים ולא היה הופך להיות. אילו מישוהו היה מבקש ממנו את מה שהוא כן – כוח, נאמנות, יכולת לפעול – ייתכן שהצעקה הגדולה והמרה לא הייתה נשמעת מעולם.

מבט קדימה

הפרשה נגמרת בבריחה ובפחד, אבל שימו לב מה יקרה בהמשך הספר: **שני האחים האלה ייפגשו שוב, יתחבקו ויבכּו.** לא הכול נסגר, וזה לא נהיה בית אחד – אבל הצעקה לא נשארה המילה האחרונה.

וזה מה שהפרשה הזאת מציעה לנו. כמעט לכל אחד יש בבית מישוהו שנמדד שנים בסרגל הלא נכון – אח, ילד, הורה. **אי אפשר לשנות ברכה שכבר ניתנה. אפשר להוסיף אחת.** וזה בדרך כלל לוקח משפט אחד, לא שיחה גדולה.

וַיְתֵּן לָהּ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנִּי הָאָרֶץ.

בראשית כ"ז, כ"ח · הברכה שהתברר, בסוף, שיש ממנה יותר מאחת

התוספת

בגובה העיניים · בינך לבין הזולת · אבות ד', כ'

מה ששפטת לפי האריזה

אנחנו מודדים אנשים בשנייה – לפי מראה, גיל, מבטא, לבוש – ומפספסים את מה שבפנים. משנה אחת מזכירה שהכלי אינו התוכן. מי שמפנים אותה מגלה עולם שלם שהיה מוסתר לו מאחורי הרושם הראשוני.

אַל תִּסְתַּכֵּל בְּקִנְיָנוּ – אֲלֵא בְּמַה שֵּׁיֵשׁ בוֹ.

אבות ד', כ'

לקחת מזה: השבוע, בחרו אדם אחד שפסלתם או "סימנתם" לפי הרושם הראשוני – בעבודה, בשכונה, במשפחה. תנו לו צ'אנס אחד אמיתי: שאלו שאלה, הקשיבו באמת, בלי ההחלטה המוכנה. שימו לב מה יש בתוך הקנקן, כשמפסיקים להסתכל עליו מבחוץ.

בקרוב באתר binathalev.co

בינת הלב הוא אתר לימוד יומיומי – פרשת השבוע, אגדות חז"ל וחוכמה יהודית בשפה של היום. בכל עמוד הקונפליקט האנושי שמאחורי הטקסט, ובסופו דבר אחד מעשי לקחת אל השבוע. עזר לימודי בלבד. הסיפורים מסופרים בלשון חופשית – יש לעיין במקור. פרקי העיון אינם ציטוט מן המקורות; הפסוקים ודברי חז"ל מובאים בשמם.

טעון גניזה